

431

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 10 listopada 1992 r.

w sprawie udzielania poborowym odroczeń czynnej służby wojskowej oraz zwalniania żołnierzy z tej służby przed jej odbyciem, a także uznawania poborowych i żołnierzy za jedynych żywicieli rodzin.

Na podstawie art. 39 ust. 7, art. 89 ust. 1 i art. 127 ust. 2 oraz w związku z art. 93 ust. 3, art. 94 ust. 2, art. 145 ust. 5 i art. 196 ust. 2 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1992 r. Nr 4, poz. 16, Nr 40, poz. 174 i Nr 54, poz. 254), a także w związku z art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 29, poz. 154, z 1990 r. Nr 51, poz. 297, Nr 55, poz. 321 i Nr 86, poz. 504 oraz z 1991 r. Nr 95, poz. 425 i Nr 107, poz. 459) i art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 4 lipca 1991 r. o stosunku Państwa do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego (Dz. U. Nr 66, poz. 287 i Nr 95, poz. 425) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) szczegółowe warunki i zasady udzielania poborowym odroczenia zasadniczej służby wojskowej lub przeszkolenia wojskowego, zwanego dalej „odroczeniem”:
 - a) przez rejonowe i wojewódzkie komisje poborowe, ze względu na:
 - konieczność sprawowania bezpośredniej opieki nad członkiem rodziny,
 - osobiste prowadzenie gospodarstwa rolnego,
 - stan zdrowia,
 - b) przez wojskowych komendantów uzupełnień i szefów wojewódzkich sztabów wojskowych, ze względu na:
 - pobieranie nauki,
 - prowadzenie własnej kampanii wyborczej,
 - wybranie do Sejmu, Senatu lub organów samorządu terytorialnego,
 - uznanie za jedynego żywiciela rodziny,
- 2) szczegółowe warunki i zasady zwalniania żołnierzy z zasadniczej służby wojskowej lub przeszkolenia wojskowego przed ich odbyciem w przypadkach określonych w art. 87 ust. 2 i 3 ustawy oraz tryb postępowania i właściwość organów wojskowych w tych sprawach,
- 3) szczegółowe warunki, jakie powinni spełniać członkowie rodziny poborowego lub żołnierza, aby był on uznany za jedynego żywiciela rodziny.

§ 2. 1. Ilekroć w rozporządzeniu jest mowa bez bliższego określenia o art. 39, 50, 87, 88, 91, 93, 127, 145 i 196 ustawy, należy przez to rozumieć przepisy ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1992 r. Nr 4, poz. 16, Nr 40, poz. 174 i Nr 54, poz. 254).

2. Organami miejscowo właściwymi w sprawach określonych w rozporządzeniu są odpowiednio rejonowe i wojewódzkie komisje poborowe, wojskowi komendanci uzupełnień i szefowie wojewódzkich sztabów wojskowych oraz wójtowie lub burmistrzowie (prezydenci miast) i wojewodowie, właściwi ze względu na miejsce pobytu stałego (zamieszkania) poborowego lub żołnierza albo ich pobytu czasowego trwającego ponad dwa miesiące, chyba że przepis szczególny rozporządzenia stanowi inaczej.

Rozdział 2

Udzielanie poborowym odroczeń przez rejonowe i wojewódzkie komisje poborowe

§ 3. 1. Poborowemu udziela się odroczenia ze względu na konieczność sprawowania bezpośredniej opieki nad członkiem rodziny, spełniającym warunki określone w art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy, jeżeli:

- 1) poborowy faktycznie sprawuje bezpośrednią opiekę nad żoną, dziećmi, rodzicami, dziadkami, rodzeństwem, osobą, która wychowywała i utrzymywała poborowego przez okres co najmniej trzech lat przed ukończeniem przez niego osiemnastu lat życia, albo osobą, względem której poborowego obciąża obowiązek alimentacyjny na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu, oraz
- 2) miejsce zamieszkania poborowego umożliwia mu codzienne sprawowanie tej opieki, oraz
- 3) nie ma innego pełnoletniego członka rodziny, bliższego lub równego stopniem pokrewieństwa, zobowiązanego do sprawowania tej opieki.

2. Dziećmi poborowego, o których mowa w ust. 1 pkt 1, są dzieci własne, przysposobione, pasierbowie oraz dzieci obce wzięte na wychowanie i utrzymanie, w tym także w ramach rodziny zastępczej.

3. Poborowemu można udzielić odroczenia, o którym mowa w ust. 1, również wtedy, gdy sprawuje on — w warunkach określonych w ust. 1 — opiekę nad członkiem rodziny, który ukończył siedemdziesiąt pięć lat życia.

§ 4. 1. Poborowemu spełniającemu warunki określone w art. 39 ust. 1 pkt 2 oraz ust. 4 i 5 ustawy udziela się odroczenia ze względu na osobiste prowadzenie gospodarstwa rolnego, jeżeli:

- 1) zamieszkuje w prowadzonym przez siebie gospodarstwie rolnym lub w innym miejscu umożliwiającym mu codzienne wykonywanie prac w tym gospodarstwie oraz
- 2) nie jest pracownikiem w rozumieniu przepisów Kodeksu pracy lub nie pozostaje w stosunku służbowym.

2. Odroczenie ze względu na osobiste prowadzenie gospodarstwa rolnego może być udzielone poborowemu, pomimo niespełniania warunków określonych w ust. 1, jeżeli w okresie dwóch lat bezpośrednio przed datą złożenia wniosku o odroczenie gospodarstwo rolne uległo w znacznej części zniszczeniu z powodu klęski żywiołowej, a zwłaszcza pożaru lub powodzi, i doprowadzenie go do stanu poprzedniego bez udziału poborowego jest niemożliwe.

3. Wniosek o udzielenie odroczenia w przypadkach, o których mowa w ust. 1 i 2, poborowy składa do rejonowej komisji poborowej właściwej dla miejsca położenia gospodarstwa rolnego.

§ 5. Poborowemu uznanemu ze względu na stan zdrowia za czasowo niezdolnego do czynnej służby wojskowej udziela się odroczenia na podstawie orzeczenia wydanego w tej sprawie przez właściwą wojskową komisję lekarską albo właściwą rejonową lub wojewódzką komisję lekarską.

Rozdział 3

Udzielanie poborowym odroczeń przez wojskowych komendantów uzupełnień i szefów wojewódzkich sztabów wojskowych

§ 6. 1. Odroczenia ze względu na pobieranie nauki w szkole wyższej udziela się, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, poborowemu przyjętemu na studia w systemie dziennym lub wieczorowym albo zaocznym.

2. Odroczenie, o którym mowa w art. 93 ust. 4 ustawy, może być udzielone na czas studiów doktoranckich prowadzonych jako dzienne, jeżeli poborowego będzie można powołać do odbycia przeszkolenia wojskowego w ciągu trzydziestu sześciu miesięcy od dnia, w którym stał się absolwentem szkoły wyższej w rozumieniu art. 91 ustawy.

3. Odroczenia ze względu na pobieranie nauki w szkole wyższej nie udziela się:

- 1) poborowemu — studentowi uzupełniających studiów magisterskich, będącemu absolwentem wyższych studiów zawodowych, który nie podjął nauki na uzupełniających studiach magisterskich bezpośrednio po ukończeniu wyższych studiów zawodowych,
- 2) poborowemu przyjętemu na naukę do wyższej szkoły morskiej.

§ 7. 1. Odroczenia ze względu na pobieranie nauki w szkole średniej lub pomaturalnej albo w zakładzie kształcenia nauczycieli udziela się poborowemu pobierającemu naukę:

- 1) w szkole lub zakładzie, prowadzących naukę w systemie dziennym — na czas nauki, nie dłużej jednak niż do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym poborowy kończy dwadzieścia siedem lat życia,
- 2) w szkole lub zakładzie, prowadzących naukę w systemie wieczorowym lub zaocznym — na czas nauki, nie dłużej jednak niż do końca roku szkolnego w tym roku kalendarzowym, w którym poborowy kończy dwadzieścia trzy lata życia.

2. Odroczenia, o których mowa w ust. 1:

- 1) udziela się ze względu na pobieranie nauki przez poborowego wyłącznie w jednej szkole (zakładzie),
- 2) nie udziela się, gdy termin ukończenia nauki, przewidziany planem nauczania, wykracza poza granice wieku określone odpowiednio w ust. 1.

§ 8. 1. Podstawę udzielenia odroczenia, w przypadkach, o których mowa w § 6 i 7, stanowi zaświadczenie właściwej szkoły (zakładu, jednostki organizacyjnej prowadzącej studia doktoranckie) o pobieraniu nauki, przesyłane wojskowym komendantom uzupełnień w trybie odrębnych przepisów.

2. W razie zawiadomienia wojskowego komendanta uzupełnień, stosownie do art. 50 ust. 2 ustawy, o skreśleniu poborowego z listy studentów (uczniów), o wydaleniu go ze szkoły (zakładu) oraz o ukończeniu przez niego studiów (nauki), odroczenie udzielone poborowemu traci moc z dniem doręczenia wojskowemu komendantowi uzupełnień tego zawiadomienia.

§ 9. 1. Odroczenia ze względu na pobieranie nauki udziela się również poborowym będącym alumnami wyższych seminariów duchownych lub nowicjuszami zakonnymi Kościoła Katolickiego, alumnami Prawosławnego Seminarium Duchownego lub nowicjuszami zakonnymi Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego albo słuchaczami szkół duchownych lub seminariów duchownych innych kościołów i związków wyznaniowych o uregulowanej sytuacji prawnej, z tym że do tej grupy poborowych nie mają zastosowania ograniczenia wieku, o których mowa w § 7.

2. Przepisy § 8 stosuje się odpowiednio.

§ 10. Podstawę udzielenia poborowemu odroczenia ze względu na:

- 1) prowadzenie własnej kampanii wyborczej — stanowi jego pisemne oświadczenie o prowadzeniu tej kampanii,
- 2) wybranie do Sejmu, Senatu lub organów samorządu terytorialnego — stanowi zaświadczenie właściwej komisji wyborczej,
- 3) uznanie za jedynego żywiciela rodziny — stanowi ostateczna decyzja właściwego wójta lub burmistrza (prezydenta miasta) albo wojewody o uznaniu poborowego za jedynego żywiciela rodziny mającego na utrzymaniu więcej niż dwóch członków rodziny.

Rozdział 4

Zwalnianie żołnierzy z zasadniczej służby wojskowej i przeszkolenia wojskowego przed ich odbyciem

§ 11. 1. Żołnierza zwalnia się z zasadniczej służby wojskowej przed jej odbyciem w razie:

- 1) odbywania służby w kilku okresach — po upływie czasu trwania każdego z okresów służby, nie związanego z przeniesieniem go do rezerwy,
- 2) uznania, ze względu na stan zdrowia, za trwale lub czasowo niezdolnego do czynnej służby wojskowej — na podstawie ostatecznego orzeczenia właściwej wojskowej komisji lekarskiej,

- 3) konieczności sprawowania bezpośredniej opieki nad członkiem rodziny lub osobistego prowadzenia gospodarstwa rolnego — na podstawie ostatecznej decyzji właściwego wójta lub burmistrza (prezydenta miasta) albo wojewody bądź też ostatecznego orzeczenia właściwej rejonowej lub wojewódzkiej komisji poborowej,
- 4) uznania za jedynego żywiciela rodziny mającego na utrzymaniu więcej niż dwóch członków rodziny — na podstawie ostatecznej decyzji właściwego wójta lub burmistrza (prezydenta miasta) albo wojewody,
- 5) przyjęcia na naukę do szkoły średniej lub pomaturalnej, zakładu kształcenia nauczycieli albo szkoły wyższej:
 - a) w systemie dziennym,
 - b) w systemie wieczorowym lub zaocznym, jeżeli w dniu rozpoczęcia nauki żołnierz odbyłby co najmniej szesnaście miesięcy zasadniczej służby wojskowej— na podstawie zaświadczenia właściwej szkoły (zakładu) o przyjęciu na naukę (studia),
- 6) wybrania do Sejmu, Senatu lub organów samorządu terytorialnego — na podstawie zaświadczenia właściwej komisji wyborczej,
- 7) zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności, w tym również kary zastępczej — na podstawie zarządzenia właściwego sądu.

2. Żołnierza zwalnia się z przeszkolenia wojskowego przed jego odbyciem w przypadkach i na podstawie dokumentów określonych w ust. 1 pkt 2—4, 6 i 7.

3. Zwolnienie żołnierza z czynnej służby wojskowej następuje:

- 1) nie później niż po upływie siedmiu dni od dnia doręczenia:
 - a) ostatecznego orzeczenia lub decyzji — w przypadkach, o których mowa w ust. 1 pkt 2—4,
 - b) zaświadczenia lub zarządzenia — w przypadkach, o których mowa w ust. 1 pkt 6 i 7,
- 2) na pięć dni przed dniem rozpoczęcia nauki — w przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 5.

4. Termin zwolnienia żołnierza z czynnej służby wojskowej w przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, określają odrębne przepisy.

§ 12. 1. Do orzekania w sprawach określonych w § 11 ust. 1 pkt 3 stosuje się odpowiednio przepisy § 3 oraz § 4 ust. 1 i 2.

2. W razie ubiegania się żołnierza odbywającego zasadniczą służbę wojskową lub przeszkolenie wojskowe o uznanie konieczności osobistego prowadzenia przez niego gospodarstwa rolnego, wniosek w tej sprawie składa się do organu wymienionego w art. 88 ust. 1 ustawy, właściwego ze względu na miejsce położenia gospodarstwa rolnego.

§ 13. 1. Organem wojskowym właściwym w rozumieniu art. 87 ust. 4 ustawy jest dowódca jednostki wojskowej, której ewidencją jest objęty żołnierz zwalniany z zasadniczej służby wojskowej przed jej odbyciem.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do zwalniania żołnierza z przeszkolenia wojskowego przed jego odbyciem.

3. Dowódca jednostki wojskowej podejmuje decyzję:

- 1) z urzędu lub na wniosek żołnierza — w sprawach wymienionych w § 11 ust. 1 pkt 1—4, 6 i 7 oraz w ust. 2,
- 2) na wniosek żołnierza — w sprawach wymienionych w § 11 ust. 1 pkt 5.

4. Organem wojskowym wyższego stopnia, właściwym w rozumieniu art. 87 ust. 5 ustawy, jest bezpośredni przełożony dowódcy jednostki wojskowej, o której mowa w ust. 1.

§ 14. 1. Organem wojskowym właściwym, w rozumieniu art. 88 ust. 2 i 3 ustawy, jest wojskowy komendant uzupełnień.

2. Wójt lub burmistrz (prezydent miasta) albo wojewoda przesyła ostateczną decyzję określoną w art. 88 ust. 4 ustawy dowódcy jednostki wojskowej, której ewidencją jest objęty żołnierz, którego dotyczy decyzja.

§ 15. 1. Żołnierze zwolnieni z odbywania zasadniczej służby wojskowej bez przeniesienia do rezerwy, z przyczyn określonych w § 11 ust. 1 pkt 4—6, zgłaszają się, w terminie czternastu dni od dnia zwolnienia, do wojskowego komendanta uzupełnień w celu uzyskania odroczenia.

2. Wojskowy komendant uzupełnień zawiadamia właściwego wójta lub burmistrza (prezydenta miasta) o zwolnieniu żołnierza z odbywania zasadniczej służby wojskowej z przyczyn określonych w § 11 ust. 1 pkt 2 i 3, w celu wezwania go do rejonowej komisji poborowej.

Rozdział 5

Szczegółowe warunki, jakie powinni spełniać członkowie rodziny poborowego albo żołnierza, aby był on uznany za jedynego żywiciela rodziny

§ 16. 1. Za pozostających na wyłącznym utrzymaniu poborowego (żołnierza) uważa się:

- 1) żonę, jeżeli:
 - a) nie uzyskuje dochodu i odbywa studia w szkole wyższej w systemie dziennym lub pobiera naukę w innej szkole (zakładzie kształcenia nauczycieli) w systemie dziennym albo
 - b) nie uzyskuje dochodu i wychowuje co najmniej jedno z dzieci lub rodzeństwa poborowego (żołnierza) w wieku do lat ośmiu,
- 2) dzieci oraz rodzeństwo, jeżeli:
 - a) nie ukończyli szesnastu lat życia albo
 - b) nie uzyskują dochodu i odbywają studia w szkole wyższej w systemie dziennym — do dnia ukończenia dwudziestu pięciu lat życia, a jeżeli ukończenie dwudziestu pięciu lat życia przypada na ostatni rok studiów — do dnia ukończenia tego roku studiów, albo
 - c) nie uzyskują dochodu i pobierają naukę w szkole średniej lub pomaturalnej albo w zakładzie kształcenia nauczycieli w systemie dziennym — do dnia ukończenia dwudziestu dwóch lat życia, a jeżeli ukończenie dwudziestu dwóch lat życia przypada na ostatni rok nauki — do dnia ukończenia tego roku nauki,

3) rodziców, dziadków oraz inne osoby, względem których poborowego (żołnierza) obciąża obowiązek alimentacyjny na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu, jak również osobę, która wychowywała go i utrzymywała przez okres co najmniej trzech lat przed ukończeniem przez niego osiemnastego roku życia, jeżeli:

- a) nie uzyskują dochodu i ukończyli: mężczyzna sześćdziesiąt pięć lat życia i kobieta sześćdziesiąt lat życia, a jeżeli są kombatantami lub inwalidami — odpowiednio sześćdziesiąt i pięćdziesiąt pięć lat życia, albo
- b) nie uzyskują dochodu i wychowują co najmniej jedno z dzieci lub rodzeństwa poborowego (żołnierza) w wieku do lat ośmiu.

2. Osoby, o których mowa w ust. 1 pkt 3, oraz rodzeństwo, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, spełniają warunek pozostawania na wyłącznym utrzymaniu poborowego (żołnierza), jeżeli nie ma innych osób zobowiązanych w bliższej kolejności do ich utrzymania.

3. Przepis § 3 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

4. Zgodnie z art. 127 ust. 2 ustawy nie uważa się za dochód kwot uzyskiwanych z jakiegokolwiek tytułu niższych od najniższego wynagrodzenia pracowników za pełny miesięczny wymiar czasu pracy, określonego przez Ministra Pracy i Polityki Socjalnej na podstawie Kodeksu pracy.

§ 17. 1. Wójt lub burmistrz (prezydent miasta) albo wojewoda uznaje poborowego (żołnierza) za jedyne go żywiciela rodziny, jeżeli są spełnione odpowiednio warunki określone w § 16 w stosunku do chociażby jednego członka rodziny.

2. W decyzji o uznaniu poborowego (żołnierza) za jedyne go żywiciela rodziny wyszczególnia się członków rodziny, ze względu na których poborowy (żołnierz) został uznany za jedyne go żywiciela rodziny.

§ 18. 1. Ostateczną decyzję, o której mowa w art. 127 ust. 3 ustawy, doręcza się również wojskowemu komendantowi uzupełnień.

2. Ostateczną decyzję o uznaniu żołnierza za jedyne go żywiciela rodziny, mającego na utrzymaniu więcej niż dwóch członków rodziny, przesyła się także dowódcy jednostki wojskowej, której ewidencją jest objęty ten żołnierz.

Rozdział 6

Przepisy przejściowe i końcowe

§ 19. 1. Przepisy rozdziału 4, z zastrzeżeniem ust. 2—4, stosuje się odpowiednio do zwalniania junaków z zasadniczej służby w obronie cywilnej oraz poborowych ze służby zastępczej przed odbyciem tych służb.

2. Poborowego odbywającego służbę zastępczą, w razie przyjęcia na naukę do szkoły (zakładu) w systemie, o którym mowa w § 11 ust. 1 pkt 5 lit. b), zwalnia się z tej służby, jeżeli w dniu rozpoczęcia nauki odbyłby on służbę zastępczą przez okres co najmniej równy ustawowemu czasowi trwania zasadniczej służby wojskowej.

3. W stosunku do junaków odbywających zasadniczą służbę w obronie cywilnej oraz poborowych odbywających służbę zastępczą organem wojskowym właściwym w rozumieniu art. 87 ust. 4, w związku odpowiednio z art. 145 ust. 5 lub art. 196 ust. 2 ustawy, jest wojskowy komendant uzupełnień, a organem wojskowym wyższego stopnia właściwym w rozumieniu art. 87 ust. 5, w związku odpowiednio z art. 145 ust. 5 lub art. 196 ust. 2 ustawy, jest szef wojewódzkiego sztabu wojskowego, właściwi ze względu na miejsce odbywania odpowiedniej służby przez te osoby.

4. Wójt lub burmistrz (prezydent miasta) albo wojewoda przesyła ostateczne decyzje, o których mowa w § 14 ust. 2 i § 18 ust. 2, dotyczące junaków odbywających zasadniczą służbę w obronie cywilnej oraz poborowych odbywających służbę zastępczą, wojskowemu komendantowi uzupełnień, właściwemu ze względu na miejsce odbywania odpowiedniej służby przez te osoby.

§ 20. Postępowanie w sprawach określonych w rozporządzeniu, nie zakończone w dniu jego wejścia w życie ostatecznym orzeczeniem lub decyzją, toczy się w dalszym ciągu na zasadach określonych w niniejszym rozporządzeniu.

§ 21. Traci moc rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 grudnia 1989 r. w sprawie udzielania odroczeń zasadniczej służby wojskowej oraz uznawania poborowych i żołnierzy za jedyne go żywicieli rodzin (Dz. U. z 1991 r. Nr 82, poz. 370).

§ 22. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 9 czerwca 1992 r.

Prezes Rady Ministrów: *H. Suchocka*